

Bestuursvoorstel

Onderwerp **Preventiepilot muskusratten**

Case-nummer BBV26.0158

Portefeuillehouder Jennifer Bloemberg

Contactpersoon en
contactgegevens

Afdelingshoofd of
programmamanager Jeroen Filius

Inhoudelijk besluit Het Dagelijks bestuur besluit

- Kennis te nemen van het uitgevoerde onderzoek over de effecten op biodiversiteit
- Geen praktijkproef uit te voeren voor de preventiepilot muskusratten en de pilot hiermee als afgerond te beschouwen

Proces besluit Het Dagelijks bestuur

- ☐ geeft richting ter verdere uitwerking van dit voorstel of een alternatief.
- ☒ stemt in met dit voorstel.
- ☐ stelt dit voorstel vast.

☐ besluit het plan met de bijbehorende stukken ter inzage te leggen voor inspraak.

- ☒ verzendt dit voorstel naar het Algemeen bestuur *ter kennisname*.
- ☐ verzendt dit voorstel naar de Commissie voor *beeldvorming*.
- ☐ verzendt dit voorstel naar de Commissie voor *oordeelsvorming* en stelt de volgende adviesvraag:
- ☐ verzendt dit voorstel naar het Algemeen bestuur voor *besluitvorming*.

De Commissie

- ☐ adviseert over dit voorstel. Het Dagelijks bestuur stelt de volgende adviesvragen:

Het Algemeen bestuur

- ☐ stemt in met dit voorstel / stelt dit voorstel vast (en verleent het krediet zoals in de financiële paragraaf van dit voorstel beschreven).

Planning BOB	DB	Datum vergadering	AB	Datum
	vergadering			
	Beeldvorming		→ Beeldvorming	
	↓		↓	
	Oordeelsvorming		→ Oordeelsvorming Commissie	
	↓		↓	
	Besluitvorming	17-3-2026	Besluitvorming AB	

Kernboodschap t.b.v. de Aanleiding

besluitenlijst (max. 100 woorden)

In het coalitieakkoord “Waterkracht 2023-2027” is de ambitie geformuleerd om door middel van een pilot te onderzoeken of het waterschap meer in kan zetten op preventie ten aanzien van de muskusrat in plaats van bestrijding. In het kader van de voorbereidingen voor het praktijkgedeelte van de preventiepilot is een onderzoek uitgevoerd naar de impact van een grotere populatie muskusratten op de biodiversiteit en natuurdoelen. Resultaten laten zien dat er overwegend negatieve effecten zijn op de biodiversiteit en natuurdoelen. Ook blijkt uit dit onderzoek dat er geen effectieve en realistische maatregelen zijn om deze negatieve effecten te ondervangen. Voorgesteld wordt om daarom af te zien van een pilot in de

praktijk en de resterende middelen aan de uitvoeringsagenda van de nota dierenwelzijn te besteden.

**Bespreking
in CIE**

Bijlagen Bijlage 1: Memo AB
 Bijlage 2: Onderzoeksrapport

1. ARGUMENTEN EN ALTERNATIEVEN

1.1 Probleemanalyse Negatieve effecten groeiende muskusrattenpopulatie

In het coalitieakkoord “Waterkracht 2023-2027” is de ambitie geformuleerd om door middel van een pilot te onderzoeken of het waterschap meer in kan zetten op preventie ten aanzien van de muskusrat in plaats van bestrijding. Onderdeel van de pilot kon zijn: dijkmonitoring, graafwering, vervanging van verdrinkingsvallen door vangmethoden die met minder dierenleed gepaard gaan en inrichten van vrijplaatsen. Een pilot gericht op het inrichten van vrijplaatsen voor muskusratten leidt tot een grotere populatie muskusratten. Een grotere populatie muskusratten heeft gevolgen voor zowel de waterveiligheid als de biodiversiteit. Om een pilot in de praktijk op te kunnen starten is inzicht in beide effecten noodzakelijk.

Met betrekking tot de waterveiligheid zijn de risico's en beheersmaatregelen van een grotere populatie bekend. De effecten op de biodiversiteit waren echter nog niet voldoende duidelijk. In het kader van de voorbereidingen voor het praktijkgedeelte van de preventiepilot is daarom een onderzoek uitgevoerd naar de impact van een grotere populatie muskusratten op de biodiversiteit en natuurdoelen specifiek voor het gebied van AGV. Hiervoor heeft AGV een onderzoeksbureau ingeschakeld. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat er overwegend negatieve effecten te verwachten zijn op de biodiversiteit en natuurdoelen, zie hiervoor bijlage 2.

Preventieve maatregelen

De negatieve effecten van een grotere muskusrattenpopulatie voor de waterveiligheid kunnen worden ondervangen met preventieve (graafwerende) maatregelen. Met betrekking tot de negatieve effecten op de biodiversiteit blijkt echter uit het onderzoek dat er geen effectieve en realistische maatregelen zijn om deze negatieve effecten te ondervangen. Het is daarom niet wenselijk om een pilot in de praktijk op te zetten als dit zal leiden tot negatieve effecten op de biodiversiteit en natuurdoelen, terwijl er geen preventieve middelen voorhanden zijn om deze effecten te ondervangen.

Toelichting onderzoek

Voor de beantwoording van de onderzoeksvraag naar de effecten van muskusratten op de biodiversiteit en natuurdoelen in het beheergebied van AGV is er door het onderzoeksbureau een systematische literatuuronderzoek uitgevoerd naar de effecten van muskusratten op biodiversiteit. Ter ondersteuning van kennis uit literatuur is voor het beheergebied correlatief onderzocht of dichtheden van de muskusrat geassocieerd kunnen worden met verschillen in de bedekking van (semi)aquatische vegetaties binnen het beheergebied van AGV. Hiervoor zijn onder andere vangstcijfers en cijfers uit het Waterkwaliteitsportaal gebruikt. Er is onderscheid gemaakt tussen de Kaderrichtlijn Water (KRW-doelen), beleidsmatige doelen van AGV, Natura 2000-habitattypen en Natura 2000-doelsoorten.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek is geconstateerd dat een verhoogde muskusrattenpopulatie in de huidige context hoogstwaarschijnlijk zal conflicteren met wettelijk vastgestelde Natura 2000-doelstellingen, en ook met beleidsmatig vastgestelde biodiversiteitsambities van AGV. Een grotere populatie muskusratten zal naar verwachting overwegend negatieve effecten hebben voor de biodiversiteit en natuurdoelen van AGV.

Een relatief groot aandeel van de doelsoorten in Natura 2000-gebieden binnen het beheergebied van AGV is afhankelijk van rietoevers, rijke onderwatervegetaties of veenvormende vegetaties zoals krabbenscheer. Daarnaast streeft AGV streeft in veel gebieden naar een toename van waterplanten en oeverbegroeiing, evenals naar meer geleidelijke overgangen van water naar land in de vorm van natuurvriendelijke oevers.

Muskusratten hebben de neiging om door vraat scherpe grenzen tussen land en water te creëren en oevervegetatie terug te dringen. Binnen de landschappelijke context van AGV – met relatief kleine natuurgebieden, smalle rietkragen en al beperkte watervegetatie – is het effect van muskusratten waarschijnlijk overwegend negatief. Het onderzoeksbureau ziet hierbij geen effectieve mogelijkheden om met preventieve maatregelen de negatieve effecten op de biodiversiteit en natuurdoelen te ondervangen (zie ook 1.3).

1.2 Argumenten gekozen oplossing of antwoord

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat de uit de literatuur bekende effecten van muskusratten in potentie conflicteren met meerdere natuurdoelen in het beheergebied van AGV, met name op het gebied van water- en oevervegetaties en potentieel indirect met soorten die hier afhankelijk van zijn. Daarbij blijken effectieve mogelijkheden voor het beheersen van deze effecten volgens hen zeer beperkt en niet effectief.

Een praktijkpilot zal resulteren in verhoogde dichtheden van muskusratten. Aangezien een verhoogde dichtheid van muskusratten als gevolg van een praktijkpilot naar alle waarschijnlijkheid leidt tot schade aan de biodiversiteit en natuurdoelen is het niet wenselijk om een pilot gericht op vrijplaatsen voor muskusratten uit te voeren. Het is daarnaast niet wenselijk om in te zetten op graafwering tegen muskusratten, omdat muskusratten volgens de landelijke afspraken bestreden worden en er hierdoor naar verwachting op termijn nauwelijks muskusratten meer zullen voorkomen.

AGV zet zich vanuit dierenwelzijnsperspectief binnen het samenwerkingsverband daarom in op het verminderen van de verdrinkingsval en bijvangst.

1.3 Alternatieve oplossingen of antwoorden

Het alternatief is dat AGV de pilot wel voortzet en een praktijkproef uitvoert. In dit geval zal in bepaalde gebieden niet tot minder worden bestreden en zullen de populaties muskusratten in deze gebieden toenemen. Om de hiervoor beschreven negatieve effecten van deze groeiende populatie tegen te gaan zijn onderstaande beheersmaatregelen door het onderzoeksbureau beoordeeld. Deze beheersmaatregelen blijken allen niet effectief en/of haalbaar.

Onaantrekkelijk maken beheersgebied

Volgens het onderzoeksbureau zijn muskusratten zeer aanpasbare dieren die zich in vrijwel elk waterrijk habitat kunnen handhaven. Het onaantrekkelijk maken van leefgebieden is daarom geen realistische beheeroptie.

Isoleren muskusratten in het pilotgebied

Het isoleren van muskusratten in het pilot gebied gaat gepaard met ongewenste neveneffecten, aangezien deze maatregel ook andere diersoorten uit zou sluiten, waaronder grotere vissen die oevervegetaties gebruiken om te paaien.

Gezoneerd beheerplan

Een gezoneerd beheerplan, waarbij muskusratten alleen worden bestreden in gebieden met kwetsbare vegetatie, is een optie maar komt met zwaarwegende nadelen. Door constante immigratiedruk van de muskusrat zou het veel inspanning kosten om kwetsbare gebieden vrij te houden en de vangsten van muskusratten in de gebieden naast deze kwetsbare gebieden zullen oplopen. Op het gebied van dierenwelzijn verdient deze optie niet de voorkeur boven het huidige beleid, aangezien er jaarlijks waarschijnlijk meer dieren moeten worden gedood dan wanneer de populatie op een permanent laag niveau wordt gehouden.

Vergroten leefgebied voor muskusratten

Op grote schaal zou het significant vergroten van een areaal om ruimte te bieden aan muskusratten, een mogelijkheid bieden voor dynamiek en heterogeniteit en zouden gebieden minder kwetsbaar kunnen zijn voor lokale vraat. Het onderzoeksbureau geeft dit als de meest duurzame oplossing, maar binnen het beheergebied van AGV wordt dit niet als realistische oplossing gezien omdat de ruimte hiervoor ontbreekt.

1.4 Gevolgen niet instemmen -

2. POLITIEK - BESTUURLIJKE CONTEXT

2.1 Eerder vastgestelde kaders Coalitieakkoord “Waterkracht 2023-2027”, Waterschapswet, art. 1.

- 2.2 Bestuurlijke thema's
- a. *Klimaat: n.v.t.*
 - b. *Circulair: n.v.t.*
 - c. *Energie: n.v.t.*
 - d. *Biodiversiteit:* Muskusratten hebben met name effect op de biodiversiteit en op natuurdoelen door het veelvuldig eten van specifieke planten, zoals riet.
 - e. *Digitalisering: nvt.*
 - f. *Dierenwelzijn:* De bestrijding van muskusratten heeft, zowel door het vangen en doden van muskusratten als door bijvangst door het gebruik van vallen, een grote impact op dierenwelzijn.

2.3 Effectsturing
ERAm Waterveiligheid en gezond water

2.4 Rol en verantwoordelijkheid
AGV AGV heeft vanuit de Waterschapswet de plicht om schade aan waterstaatswerken door muskusratten te voorkomen. De wet schrijft echter niet voor op welke wijze dit dient te gebeuren. Op dit moment volgt AGV hiervoor de landelijk vastgestelde strategie en neemt AGV deel aan het samenwerkingsverband muskusrattenbeheer.

2.5 Informeren bestuur Het DB informeert het AB met de bijgevoegde memo over de voortgang van de pilot.

3. OMGEVING

3.1 Stakeholderanalyse externe belangen en participatieplan Voor het beheren van muskusratten neemt AGV deel aan het samenwerkingsverband muskusrattenbeheer. Er is contact geweest met het samenwerkingsverband inzake deze pilot.

3.2 Stakeholderanalyse belangen binnen de organisatie Er is gezamenlijk met collega's van waterveiligheid en waterkwaliteit aan deze pilot gewerkt.

3.3 Publiciteit en communicatie Het streven van AGV om meer in te zetten op preventie ten aanzien van de muskusrat, wordt door verschillende partijen zowel positief als negatief geïnterpreteerd.

4. JURIDISCHE KADERS

4.1 Wettelijke taken en/of juridische verplichtingen AGV heeft vanuit de Waterschapswet de plicht om schade aan waterstaatswerken door muskusratten te voorkomen. De wet schrijft niet voor op welke wijze dit dient te gebeuren. Daarnaast zit AGV in een samenwerkingsverband met andere waterschappen voor de bestrijding van muskusratten. Daarnaast staan muskusratten op de Unielijst invasieve exoten. EU-landen zijn verplicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen en te verwijderen, dan wel zodanig te beheren dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen.

4.2 Bevoegdheid besluit DB

4.3 Ter inzagelegging n.v.t.

5. RISICO'S EN BEHEERMAATREGELEN

Risico 1

Beheermaatregel 1

6. FINANCIËLE KADERS

- 6.1 Kostenraming** Het niet continueren van de pilot heeft geen financiële gevolgen. Voorgesteld wordt om de middelen te besteden aan andere dierenwelzijnsdoelen en, zolang er sprake is van bestrijding, extra aandacht te besteden aan diervriendelijkere vangmiddelen met minder bijvangst.
- 6.2 Voorjaarsnota en begroting** Er is voor 2026 tot 2030 op jaarbasis 100k gereserveerd voor de pilot preventie muskusratten. Dit geld zal worden besteed aan de uitvoeringsagenda dierenwelzijn. Op dit moment blijft het gereserveerd staan onder waterveiligheid en zodoende budgetneutraal. Zodra de uitvoeringsagenda dierenwelzijn uitgewerkt is en duidelijk is waaraan de middelen kunnen worden besteed, worden indien nodig de middelen overgeheveld middels een wijziging in de VJN of in de begroting van 2026.
- 6.3 Subsidieaanvraag** -
- 6.4 Aanvullende financiering** n.v.t.
- 6.5 Fiscale aspecten** -